

TASUTA ELIITHARIDUST POLE OLEMAS

Tallinna Inglise Kolledži lapsevanemad seisavad ultimaatumi ees: kõik peavad annetama kooli sihtasutusele. Varjatud õppemaks pole Eesti koolides mingi saladus.

Tiina Jõgeda
tiina.jogeda@ekspress.ee

Tunnustatud veresoontekirurg **Tiit Meren** on kindel, et Eestis pole tasuta riigimeditsiini olemas. Erakliinikus töötav dr Meren on ühtlasi Tallinna Inglise Kolledži Sihtasutuse juhatuse liige ning meie vestlusest koorub välja teinegi tõde: Eestis pole enam ammu ka tasuta kooliharidust.

“Pole mõtet peitust mängida. Kui linn ja riik ei suuda hariduse eest maksta, siis oma lapsi peab ikka aitama!”

Elitkooli koht maksab 5000 krooni aastas

Tallinna peaväljakul Vabaduse platsil asuv Inglise Kolledž (TIK) on elitkool. Laias laastus tähendab see, et kõva konkursi eduka läbimise korral vormitakse lapsest tugevate pedagoogide käe all konkurentsivõimeline kodanik, kelle koht ühiskondlikus hierarhias on määratud ülemistele redelipulkadele.

Head asja aga tasuta ei saa. Inglise Kolledži õpilaste vanematel on kohustus maksta aastas kooli sihtasutusele 4000 krooni. Maksamine on reegel, mittemaksmine erand.

Ka Tiit Meren ei tee saladust, et annetamine on “vabatahtlik sunniviisiliselt”. “Selle makse nimi on küll annetus, aga te saate ju aru, et kui osa vanemaid raha ei anna, siis me ei saa vajaminevat raha kokku. Me



KOGUB ANNETUSI: Kooli sihtasutuse juhatuse liige Tiit Meren leiab, et head haridusteenust ega meditsiiniteenust ilma rahata ei saa.

elame turumajanduses. Ma ise olen meditsiini alal ettevõtja. Ka haridusteenuse pakumine pole tänapäeval odav.”

Tuleval õppeaastal peavad kolledži laste vanemad välja käima 5000 krooni, sest “kui või ja leib on kallimaks läinud, siis miks mitte ka haridusteenus”, leiab Meren.

Vanemad ise terroriseerivad mittemaksjaid

Nii mõnelegi lapsevanemale tundub raha küsimine ülekohtune.

“Minu tütar sai kooli sisse ausas konku-

rentsis, läbis katsed ilma igasuguse minupoolse rahalise toetuseta, see on munitsipalkool ja ma ei tunne mingit emotsionaalset vajadust lisaraha maksta,” sõnab üks ema.

Sellised protestivaimus vanemad on kooli sihtasutusele probleem.

Paaril viimasel aastal on mittemaksjate – *free-rider*’ite, nagu neid nimetatakse – hulk suurenenud, ulatudes 10–20 protsendini laste koguarvust.

Agaramad lapsevanemad arutavad meililistis, kuidas “teiste seljas liugu laskjate” käest raha kätte saada. 30. oktoobril saadetakse laiali kooli laiendatud hoolekogu otsus: “Süvaõppe õppetoetuse tasu mitte maksvate laste arvust sõltuvalt peab TIK üle vaatama oma õppekavad ja tunniplaanid ning korraldama õppetöö ümber selliselt, et kõik õpilased saaksid õpetust vastavalt riiklikule õppekavale. Lisaraha puudumise korral ei ole võimalik maksta õpetajatele lisatundide ja üldise kõrge õppetaseme eest senises mahus.”

Tänavu sügisest läks asi karmiks. Hoolekogu tegi ettepaneku “*freerider*’ite” lapsed klassi ukse taha jätta. Lapsevanemad peavad täitma ankeedi, kas nad nõustuvad annetusega või “teatavad, et ei soovi maksta süvaõppe õppetoetust ning soovin, et minu laps saaks haridust ainult riiklikus õppekavas ette nähtud mahus”.

Julm olelusvõitlus

Mida aga teha vastupõtkivate emade-isadega, kes ei pea vajalikuks haridusteenuse osutamise eest maksta?

“Oleme seni katsunud delikaatsed olla,” ütleb Meren.

Vanemate meililistis on asi siiski delikaatsusest kaugel, arutatakse, kuidas mittemaksjatele koht kätte näidata.

Pakutakse välja mõned repressioonimeetodid.

Esiteks: avalikustada nn must nimekiri.

Teiseks: kes ei maksa, selle laps ärgu tulgu ka lisatundidesse.

“Päris avalikult me välja riputanud neid pole. Ja ei ole seni veel kelleltki ära võtnud koolihüvesid,” ütleb Tiit Meren.

Jah, on jõukaid peresid, kus 4000 krooni ülekandmine lihtsalt ununeb.

Võib-olla on ettevõtjatest lapsevanematel seda raske ette kujutada, aga osale käib 4000 krooni maksmine tõesti üle jõu. Raamatukogus töötav kaht last koolitav üksikema. Kirjanik. Orkestrant, politseinik, õppejõud. Üks lapsevanem, kes ise on õpetaja ühes teises, nn tavakoolis, aga leidis, et miks tema peab oma kolleegile toetust maksma, kui ta ise tavakoolis töötades mingit palgalisa lapsevanematelt ei saa.

Arvake, mis talle vastati.



Muidugi: "Eks võta siis oma laps oma kooli õppima!"

TIK Sihtasutus on võimas ettevõtte. Just lapsevanemate algatusel sai TIK endale spordihoone, mille efektne arhitektuur praegu linna peamagistraali kaunistab. Linn andis selle ehitamiseks 7 miljonit, ülejäänud 63 miljonit leidsid sihtasutuses töötavad lapsevanemad, s.t ajasid välja sobiva eurolaenu, mida nüüd sihtasutus ka maksab. Õpetajatele mõeldud lisatoetuste maht on samuti aasta-aastalt kasvanud, ulatudes 2006. aastal kolme miljoni kroonini. Koolis õpib ligi 750 last, neid õpetab üle 40 õpetaja.

"Oleme riigtruult ära maksnud ka kõik maksud, et keegi ei saaks meid süüdistada ümbrikupalga maksmises," ütleb Tiit Meren.

Riik ei soosi süvaõpet

Haridusministeeriumi seisukohalt ja formaal-juriidiliselt ei ole süvaõppega koole olemas. Õppekavad on kõikides koolides Lasnamäest Meremäeni ühesugused.

"Süvaõpe tähendab, et kool on valinud endale mingi kallaku, milliste ainetundidega ta täidab ministeeriumi poolt vabaks jäetud valikainete tunnid," ütleb haridusministeeriumi jurist **Anno Aedmaa**. "Kallakuga või süvendatud õppega kooli mõiste näitab valikainete osakaalu. Kohustuslik ainekava on standardne. Kui lapsed tahavad õpida ja nad leiavad õpetaja, kellele selle eest makstakse, siis omast vabast ajast võivad nad seda teha."

Kui kvantiteet on sama, jääb üle ainult kvaliteet, õpetamise tase. Kolledži direktorit **Toomas Kruusimäge** peetakse moodsa turumajandusliku mõtlemisega koolijuhiks. Mõistagi on ta oma kooli vilistlane, nagu ka Tiit Meren.

"Riigi antud rahaga saame me teha seda, mida riik soovib. Kui tahta midagi enamat, siis tuleb kusagilt raha juurde vaadata," ütleb direktor. Ta ütleb, et õpetajate palkadest rääkimine on piinlik teema. "Õpetajad saavad naeruväärselt väikest palka. Normaalkoormusega õpetaja palk on Eesti riigis 8260 krooni.

Tallinna keskmine on 12 000. Meie pensionitega ma parem ei võrdlegi."

Inglise Kolledžist mõnesaja meetri kaugusel asuva Tallinna Prantsuse Lütseumi – samuti eliitkooliks nimetatud – direktor **Lauri Leesi** ütleb: "Süvakool kadus koos Nõukogude võimuga. Riik annab koolile mõne tunni ulatuses valikuvabaduse, meie oleme otsustanud selle keelte peale kulutada."

Riik ei näe ette, et koolis peaks võõrkeelt õpetama esimesest klassist peale ja väikeses rühmades. See ongi kogu eliitkooli sisu. Või nagu Leesi ütleb: "Need koolid on lihtsalt õppimiskallakuga. Meie koolis ei jää ükski tund ära, ei ole mingeid õues õppimise tunde ega tundide ajast parlamendihoone külastamist."

Selleks et saada häid õpetajaid, on vaja maksta. Riik selle eest ei maksa, sest õpetajate palganumbrid mõjuvad praegu arstide sissetulekutega võrreldes naeruväärselt.

Varjatud õppemaks kõigis riigi eliitkoolides

Lisaks "maksujõuetutele" lapsevanematele on veel üks seltskond, kellele tundub Inglise Kolledži annetuste nõudmine vastuvõetamatu. Sisuliselt on see tasulise kooli sisseadmine riigikooli nime all, leiavad erakoolides käivate laste vanemad. Näiteks Rocca al Mare koolis on ametlik õppemaks umbes 25 000 krooni aastas.

"Jah, me maksame murdosa, võrreldes erakoolidega. Aga meie pole süüdi, et panime oma lapsed munitsipaalikooli," leiab Tiit Meren.

Rocca al Mare kooli asutaja **Hannes Tamjärv** (kas on tarvis lisada, et temagi on Inglise Kolledži vilistlane?) plaanis kümnekond aastat tagasi teha oma vanast koolist erakooli. 1997. aastast lõpetas riik süvaõppe rahastamise ja varitses oht, et Inglise Kolledžist saab lihtsalt üks tavaline Vabaduse platsi kool. "Selle väikese raha eest ei suuda mina häid õpetajaid siin koolis enam kinni hoida," kurtis tookordne Inglise Kolledži ja praegune Tamjärve kooli direktor **Rein**

Rebane. Siis aga löid vilistlased-lapsevanemad sihtasutuse ja puhusid elu sisse praegusele tasulisele – kuigi tõepoolest odavale – riigikoolile. Tase säilis. Tamjärve mätta otsast vaadatuna on aga tegemist kõlvatu konkurentsiga.

On avalik saladus, et meie üldharidus pole juba ammu tasuta. Paljude koolide juurde on loodud sihtasutused, mille kapital koguneb lapsevanemate annetustest.

Sihtasutused ei tohi rääkida õppemaksust, selline asi on meie riigikoolides keelatud. Aga annetusi-õppetoetusi sihtasutustele teevad vanemad paljudes koolides. Kes kuidas. Reaalkoolis koguti raha turvasüsteemi paigutamiseks. Kullerkupu lasteaias tegid vanemad oma raha eest remondi. Gustav Adolfis maksab pikapäevarühm 1000 krooni kuus. Jne.

"Sihtasutus on väga moodne ja vajalik ja hea asi," kinnitab ka Lauri Leesi. "Kolmas sektor tuleb koolile appi ja selles ei ole midagi halba, sest kool üksipäini ei suuda end ära majandada. Sihtasutus peaks tegema midagi enamat kui lapsevanematelt raha välja pressima. Näiteks meil aitas sihtasutus möödunud kevadel kooli küttearveid maksta."

Sihtkapitali eesmärk on Leesi hinnangul selles, et kui näiteks Endel Siff saab maksta suure summa, aga tema lapse pinginaaber ei saa, siis saab sihtasutus aidata. "Kui mõni poiss ei saa Peterburi ekskursioonile kaasa minna, sest vanematel pole reisiraha, siis nad teevad taotluse Sihtasutusele. Aga kõigepealt me vaatame õppeedukust: hea õpilane saab toetust, halb ei saa."

Prantsuse Lütseumi vanemad maksavad praegu 2000 krooni aastas. Vanalinna koolis makstakse Keeltekeskuse arvele iga kuu ligi 600 krooni.

"Sihtkapitalid eksisteerisid ka esimese vabariigi ajal. Kui Sihtkapitali poleks olnud, siis oleksime tunnid ikka kuidagi ära andnud, aga oluliselt oleks olukord palju halvem. Kui Sihtkapital ära kaoks, oleks see suur kaotus," ütleb Leesi.

Jutumärkides tasuta hariduse kohta aga ütles üks isa: "Tasuta lõunad on supikööki-des, aga gurmee on kallis."

VORMIMÜTS KOHUSTAB:
Inglise kolledži õpilaste tulemused on igal aastal edukamate koolilõpetajate pingereas esimesed (pildil oleval lapsel ei ole loo sisuga seost).